

zginoli. — Tu po občinah nabirajo prošnje za vpeljavo slovenščine v srednje šole in urade. Daj Bog, da bi se naše pravične želje kmalo uresničile. Razmere naše Stari trg-Slov. graške ljudske šole so tako neugodne, in pravi odreji in odgoji otrok tako nasprotni, da se sme šteti v tem oziru naša ljudska šola med najrevnije cele okolice. A tega ni kriva toliko šolska postava, tudi gosp. učitelji ne, saj zvečinoma ne — temuč način, po katerem je naš šolski okraj sestavljen. Nemčuri se na vse kriplje. Pred kratkim sem srečal šolarja, malega fauteka s teškimi cokljami na nogah. Eden izmed nju, ko se je bil z rokavom od desne in leve strani pod nosom obrisal, me pozdravi: „kis di hant“. Ubogo dete! ubogi starši, ki s tolikimi stroški šole vzdržujejo! Dresirajo se, kakor lovski psički na nekatere tuje besede. Zarad tega ne morejo šole pri praktičnem kmečkem ljudstvu potrebnega spoštovanja najti, ker se tisto uči, kar kmetu ne koristi, kar pa mu pomaga trdi črni kruh služiti tisto se odpravlja in zatiruje.

Iz Podsrede. (Nove orglje. — Trsna u š. — Peticija.) Na tiho nedeljo je tukaj pri podružni cerkvi Matere božje sedem žalosti na tako zvanih „starih gorah“ nad trgom vsako leto velik shod. Cerkvena ta slovesnost bila je letos povzdignena še zavoljo novih orgelj, ki so jih prišli blagoslovljat čast. g. dekan J. Bosina. Po blagoslovljenji so sami tudi pridgovali. Nove orglje, ki imajo 9 spreminov ali registrov, so delo domačega umetnika gosp. Janeza Nareksa. Po sodbi strokovnjakov priča to novo delo zopet o izvrstnem talentu široko po Slovenskem znanega umetnika; in na drugej strani smemo ponosni biti, da premoremo Slovenci tudi v tej stroki kaj sami iz sebe in da nam ni treba vsakokrat pri ošabnih sosedih pomoči iskati. Pretečeni četrtek, 23. t. m., bilo je napovedano v Kozjem podučno predavanje o „trsnej uši“, o mrčesu, ki je vkljub svojej majhnejši postavi v najnovejšem času tako grozno veliko škode napravil. Pozvali so se bili k temu nauku vsi večji vinogradni povestniki in sploh kdor se za to zanima. In ko je bila sobana, kjer se je imelo podučevati, že natlačena in polna poduka želnih poslušalcev, skoro samih kmetov, gosposkih ali drugih, ki so umeli razen slovenskega še nemški jezik, ni bila tretjina — nastopi neki g. J... H..., ter začne razlagati o „slavnej“ uši filokseri — v nemškem jeziku!! Le slovenskega jezika zmožni poslušalci, katerih, kakor rečeno, je bilo več, ko dve tretjini, so čakali in čakali, da se bode učeni nemški gospod vendar enkrat tudi še njih usmilil, ter jim milostivo tudi v domačem jeziku posedal, kako razupitemu mrčesu v okom priti, saj zato so bili prišli, da bi se dali podučiti, in saj se je ta nauk plačal tudi z denarjem, ki je prišel iz slovenskih žepov — a čakali so zastoj do konca! Razumeli niso ničesar od cele „filokserne“ pridige, in domov gredočim je ostala v glavi samo beseda

„rep-laus“. Ko so zvedeli, da pomeni „laus“ toliko, kakor uš, mislili so si, da mora biti to taka uš, ki ima „rep“! — Tudi tukajšnje tri občine: Podsreda, Križe in Gorjane, odposlale so skupno peticijo po gosp. dr. Vošnjaku na državni zbor, naj se uvedejo slovenske srednje šole na slovenskej zemlji in naj dobi materni naš jezik po zakonodavnej poti veljavnost pred sodnijami, oziroma, naj se ustanovi c. kr. nadsodnija v Ljubljani za vse slovenske okraje.

Iz Radgone. (V pojasnjenje.) Da je težavno za kateheta, v šolah podučevati, v ktere so všolani slovenski in nemški otroci, bo vsak priznal. Ta težaven stan pa se katehetu nikakor ne olajša, ako mu drugi nedopričanih krivic očitajo, kakor se ubogemu Radgonskemu katehetu godi po dopisu „od slovenske Mure“ v št. 10 „Slov. Gospodarja“. Med tem dopisnik piše tako-le: V Radgoni pa tudi kateheti učiteljem pomagajo. Pravili so mi učenci sami, da nijedne besedice ne slišijo v svojem maternem glasu itd. Vendar resnica je, da slovenski otroci v prvem razredu ravno toliko v slovenskem jeziku odgovarjajo, kakor nemški v nemškem; da se v drugem in tretjem razredu slovenskim otrokom razlaga katekizem v slovenskem, in nemškim v nemškem jeziku.

J. Muršec.

Politični ogled.

Avstrijske dežele. Svitli cesar imeli so te dni preimenuitne goste; ruskega carja brat, veliki kuez Vladimir, je z bolno ženo svojo na potovanji v Italijo mudil se nekaj dni na Dunaji na cesarskem dvoru, ter bil sijajno in prijazno sprejet. Liberalnim listom to ni po volji, ker vidijo, da iz od njih zelene vojske zoper Ruse ne bode nič. Solze točijo pa isti listi, da izostane potovanje cesarja in cesarice v Italijo; kajti nesramni Italijani hočejo, da bi naš vladar italijanskega kralja moral obiskati v Rimu in tako mu prav dati, da je papež oropan. — Vstaja v Krivošijah in Hercegovini je toliko zadušena, da se vstaške čete drobijo in v planine zgnublajo; vendar je treba za daljno varnost postaviti več trdnjav in napraviti ceste. Da se potrebnih denarjev dovoli, pozval je cesar delegacije na den 15. aprila t. l. v Dunaj. — Državni zbor je sprejel zakon o poštih hranilnicah in zborovanje odložil do 18. aprila t. l. Gosposka zbornica je odobrila pozvišano colnino na petrolej, in državni proračun. Poslanca slovenska, dr. Tonkli in dr. Poklukar, izdelujeta črtež postave zastran slovenskega uradovanja. — Ogerski državni zbor razpravlja vojaško postavo; sprejet je velevažen dodatek: posestnik, ki ima na gruntu oskrbovati 5 ljudi, postavi se v namestovalno rezervo in se pozove pod puško le, če nastane vojska. — Hrvati trpijo vedno hujše pomagjarovanje; na železnicah in

davkarijah se govori in tudi uraduje vedno več v magjarskem jeziku; v Medjimurji baje uže nekoji plebanoši pridigujejo magjarski. Ubogi Hrvati, politika bana Pejačevića je čudna!

Vnanje države. Nemški cesar, stari Viljelm, prišel je nedavno svoje 86. leto. Čestitali so mu od vseh strani, najznamenitneje pa ruski car, ki ga je imenoval svojega prijatelja in zaveznika. Bismark hoče na vse pretege samotržje s tobakom vladi priboriti, pa Nemci se mu povsod ustavljajo. — V Poznanskem Nemci Poljake silno ponemčjujejo. — Ruski car namerava obiskati avstrijskega cesarja in se potem v Moskvo preseliti, kder se da kronati. Judom se prepoveduje, na kmetih stanovati in krščene hlapce in dekletke imeti. Mnogo Judov se išče v sveto deželo. Prav imajo, naj le gredo v sv. deželo. — Bolgarski knez odposlal je sijajno poslaništvo v Belgrad, čestitat novemu srbskemu kralju. — Italijani imajo zaporedom rabuke delavcev in nemaničev, v Mesini, Palmanovi in blizu Neapolja so županstvom uradnice razdjali; papež so proglasili 7 novih kardinalov. — Francoska vlada je po žandarjih dala na den sv. Benedikta pridne menihe Benediktine v samostanu Solesmes ugrabiti in iztirati. V Tuniško vdrlo je 7000 Arabov, orožja jim je baje turški sultan poslal. — V severni Ameriki so več časa živeli Mormoni, ter je vsak mož imel po 10—30 žen. Grdo vlačugarstvo je republikanska vlada sedaj strogo prepovedala.

Za poduk in kratek čas.

Mostar.

II. Sultan je toraj podaril za zidanje cerkve ugodni prostor in še 50 kesah grošev, kar neki znaša v našem denaru do 3000 fl. Očetje frančiškani so mi pravili, da je od inostrancev največ pripomagal k stavbi pobožni l. 1878 umrl nadvojvoda Franc Karol, oča našega svetlega cesarja. Posebne zasluge pa si je pridobil za to svetišče tedanji Mostarski vladika prečastni fra Angjeo Kraljevič, ki je meseca avgusta l. 1879. v Konjici o priliki vizitacije nagloma umrl, in je bil tudi tam, obžalovan in objokovan od svojih škofljanov, pokopan. Po zunanji in notranji opravi in pripravi zasluži cerkva, da je stolna, škofvska katedrala. Vladika sicer ne biva za vsem v Mostaru, ampak dobre pol ure izven mesta v samotnem Vuko- ali Subodolu v priprostem, ednonadstropnem dvoru, ki ga je omislil l. 1847. biskup Barišić. Ne daleč od škofvske rezidence na strmem griču leži katoliško pokopališče, obdano z debelim, visokim zidom. Prav ličnih nagrobnih spomenikov nikakor ne manjka. Napisi so vsi slovanski, izjemši dva italijanska, od katerih se eden glasi: „Qui riposa Leopoldina Bonvicino, nata Manich, passò a miglior vita il dì due marzo 1869. Che iddio le accordi l'eterna pace. — Tu počiva

L. B. rojena Manich, preselila se je v boljše življenje 2. dne marca 1869. Bog jej dal večni mir.“ Hercegovaški so skoro vsi, ne vem kako to, po ednem kopitu složeni. Za potrjilo nate dva:

„J. N. R. J. Ovdí počiva tilo pokojne Mare ščeri Ivana Zovke. Priminu G. G. 1873.“ in drugi: „J. N. R. J. Ovdí počiva tilo pokojnoga Marka Dalere. Isti sin Marka Dalere, koi se udusio u teškoj Neretvi na 18. Lucia G. G. 1879.“ Muhamedani imajo grobove po svojih vrlih in po bližnjih holmih; Srbi pa na griči tik svoje cerkve.

V Mostaru nabaja se v frančiškanskem samostanu tiskarna, l. 1872 ustanovljena z velikim trudom od vrlega Franje Miličevića. V njej se je tiskalo največ šolskih in znanstvenih knjig, ki so zagledale v Hercegovini beli dan, pisane in zložene od blagih frančiškanov, ki vzdržujejo in vodijo v lastnej hiši šolo za dečke; za dekleta pa skrbje usmiljene sestre. Katoliške šole so mnogo bolj uredjene, kakor muhamedanske ali srbske. Redovniki so pridno spisovali primerne, naučne knjige, kakoršne so n. p. „Slovinski bukvar za nauk djece Hercegovačke. Pravopis za nižje učione katoličke v Hercegovini.

Račun za prvu in drugu godinu itd. Za samostanske latinske šole napisal je že imenovani vladika Angjeo Kraljevič slovnico latinsko: „Grammatica latino-illyrica. Romae 1863. Typis s. C. de propaganda fide“. Isti velemož je tudi izdal: „Zabava duhovna za dieu školsku. Uredio fra Angjeo Kraljevič biskup u Hercegovini. Mostar 1874 str. 16. 156. Nabral in sestavil je iz raznih knjižic, kakor sam piše, za ljubo mladino nauk, kako ima moliti in kaj hoče moliti; kaj je sveta meša in kako jo mora deca slišati. Za predgovor ali motto je posuel zlati nauk: „Fili! omnibus diebus vitae tuae in mente habeto Deum, et cave, ne aliquando peccato consentias. Sine! vse dni svojega življenja misli na Boga in glej, da nikdar ne privoliš v greh“. Tob, 4. (Dalje prih.)

Smešnica 13. Ko so v nekej vesi prvokrat z velikim novim zvonom zvonili, je neka starka rekla, da zvon ne brenči dosti. Nekdo izmed množice pa jej reče: Mati, le potrpite! Ko bo zvon tako star, ko ste Vi, bo že tudi dosti brenčal.

Srepež.

Razne stvari.

(Zahvalo) izrekata Laporska učitelja čast. g. J. Purgaju, provizorju, ki je šolskej bukvarnici daroval 60 knjižnic.

(Graških Slovencev) je na tisoče, vpisalo pa pri štetju samo okolo 500. Sedaj imajo društvo „Slovanska čitalnica“, ki šteje uže 43 članov. Namen je, Slovincem in spleh Slovanom družbenko središče prirediti, da vsak zna, kde jih naj poišče. Društveni prostori so v Pfarrgasse števil. 1 v II. nadstropji. Načelnik je g. dr. Ignacij Klemenčič, docent na vseučilišči.